

Önsöz

Bir Yıllık'ı daha tamamladık. KPY Yıllık bir yandan kültür politikaları ve yönetimi alanındaki araştırma, inceleme ve denemelere, bu alanda oluşmuş kanon'un çıktığı Batı ya da Kuzey'le sınırlı kalmadan, olabildiğince dünya ölçeğinde katkı sunmaya çabalarken öte yandan bu genç disiplinlerin sınırlarını da sorgulamaya çalışıyor. Bunu yaparken de neredeyse sadece İngilizce (ve biraz da Fransızca, İspanyolca ve Almanca) dilindeki literatüre Türkçede bir altyapı oluşturmaya uğraş veriyor.

Bu sayının "Mercek" konusu "Bağımsız Bir Kültür Cumhuriyeti?" üzerinde konuşurken Yayın Kurulu'nda böyle bir temanın aciliyeti ve güncelliğini enine boyuna tartıştığımızı hatırlıyorum. Yazılar tamamlanıp bittikten sonra, daha çok yakınlarda yapılan iki katkı, konunun gündemdeki yerini daha uzun süre ve hızla artan bir önemde koruyacağını gösteriyor. Bunlardan birinde, Atina Bienali'nin Program Direktörü Massimiliano Mollona SALT İstanbul'daki konuşmasını izleyen bir söyleşisinde¹, Bienal çerçevesinde yürütülen Kent Müşterekleri Laboratuvarı (*Laboratory for the Urban Commons*) projesini, "geleneksel olarak neo-liberal olan bir sanat kurumunu işbirliğine dayalı, demokratik ve sürdürülebilir bir kuruma dönüştürme" olarak özetliyor. Söyleşinin başlığında da yer aldığı gibi, amacın "kurumdan – kurmaya" geçmek olduğunun da altını ayrıca çiziyor. Yine aynı konuya değinen bir başka yazıda² ise, Bojana Kunst yine kurumlaşmadan bahsederken önemli olanın "hayalgücünün ıslak köpüğü" olduğunu belirtiyor. Böylece, sistematığı ve iç işleyişine dair objektif kursosuzluğu bilinen kurum'a yazarın deyimıyla "şürsel" olan bir unsur eklenmiş oluyor. Yazar prekariteyi sanatçıdan, emekçiden insan türüne yaygınlaştırarak "insanoğlunun prekar durumu"nu kurumlaşma açısından ele alıyor. Öyle görünüyor ki, şimdiye kadar birlikte ve sanki ayrılmaz bir ikiliymiş gibi kullanımına karşı çıktığımız "sanat-kültür" formülü (her ne kadar sanat olmasa kültürden bahsetmek mümkün olmasa da) bu gidile "sanat-kültür-politika" üçlemesi içinde ele alınacak. Zaten, Mollona da söyleşisinde, "ticari bir nitelik taşıması şart olmadan... metalaşmaktan arınmış, rekabetçi olmayan ve katılımcı... (sanat ve kültürün)... geç kapitalizmin eşitsiz gelişimine karşı koyabileceğini" söylemiyor mu? Görüldüğü gibi, bu sayıda ele aldığımız prekarite (ve onun ayrılmaz diyalektik çocuğu rezilyans) daha çok "su kaldırır" ve bizler bu sayının başlığındaki "soru işaretinin" içindekileri tartışmaya devam ederiz.

"Mercek"te bu temanın farklı yönlerini ele alan araştırmalar yer alıyor. Praznik ve Woolard'ın çalışmaları sanat emeğinin değerlendirilmesinin geçirdiği siyasal ve kurumsal değişimlerle sanatçının çalışma koşullarının zorluklarına odaklanıyorlar. MTL Kolektif dünya ölçeğinde iz süren alan araştırmasının eylemlerinden örneklerle desteklenen yazısında, prekaritenin sadece sanat alanında çalışan insanları değil, sanat kurumlarının, okullarının ve müzelerin tüm yatırımlarında kol emeğiyle çalışan emekçi kitlelerini yakından ilgilendiren bir objektif durum haline geldiğini görebiliyoruz. Landau'nun makalesinde, bu zorluklara karşı Berlin'de geliştirilen bir alternatif pratiğin yönetim temelli kültür politikası bakımından analizi var. Farhat ve Benslimane, sivil toplum ve onun temsilcilerinin kültür politikası yapımında ve uygulanmasında oynayabilecekleri yönlendirici rol konusunda Filistin ve Fas'tan birer örneği anlatarak tartışıyorlar. Tonga Uriarte, Türkiye'de bağımsız (ve özel) tiyatroların son yıllarda geçirdikleri değişime ve onların problemlili kurumsal sürdürülebilirliklerine odaklanıyor. Paul'un Guantanamo Kampı Müzesi yazısı adalet/sizlik kavramı üzerinden kavramsal boyutu be-

1 <http://blog.saltonline.org/post/158506279579/from-institutions-to-instituting>

2 <http://www.kunsten.be/dossiers/perspective-institution/4450-the-institutionalisation-precarity-and-the-rhythm-of-work>

lirgin yeni bir müze anlayışının teorik öncüllerini sergiliyor. Mahdavi ise, Tahran'daki sanat-çevre aktivizmi projesi Nafas üzerinden sanatın bugünkü konumunu sorguluyor.

“Açık Alan”da da çok farklı konulara ilişkin yazılar yer alıyor. Ramadan-Batycka, Orta Doğu sanatının, özellikle görsel sanatların, dünya sanat sahnesinde yer alma zamanlamasını ve biçimlerini sömürge-sonrası gelişmeler ve tartışmalar perspektifinden inceliyorlar. Maseda, İspanya'da sinema sanatı ve endüstrisinin Franco ve sonrası dönemde geçirdiği değişimleri eleştirel bir yaklaşımla ele alıyor. Graf, sanat eleştirisinin bugününü değerlendiriyor; Zeytinoglu ise, Shakespeare'in Venedik Taciri'ni bir “vaka” olarak alıp ayrımcılık konusunu irdeliyor.

“Değerlendirme” bölümü, Gordon'un İngiltere'de yayınlanan son “Beyaz Kitap”ın muhafazakâr hükümetin politikaları doğrultusunda içerdiği tehlikelere gönderme yaptığı önemli bir eleştiri. Lena, UNESCO Kültürel İfadelerin Çeşitliliğinin Korunması ve Geliştirilmesi Sözleşmesi'nin (2005) 10. yılı dolayısıyla kurumun yayınladığı kolektif kitabın ana hatlarına dikkat çekiyor. L'Internationale'ın metni Türkiye'nin AB Yaratıcı Avrupa Programı'ndan çekilmesiyle ilgili bir yorum. Erden, Karakuş ve Foggo ise yazılarında, Türkiye'deki kimlikler ve azınlıklar konularına, sanat tarihinden güncel politikalara uzayan bir perspektifte katkı yapıyorlar. Özer ve Töre'nin değerlendirmeleri sinema ile ilgili. Özer, monografik film okumasının sonunda İstanbul'daki bir kentsel sorun/projeyle ilgili çıkarımlar yapıyor. Töre ise, Türkiye sinema sektöründe dağıtımın tekelleşmesi yönündeki son merkezleşmeye ve bunun kültürel çeşitlilik üzerindeki olumsuz etkilerine dikkati çekiyor. Son olarak Ozar, kültürel ve tarihi miras alanlarının statülerinin değiştirilerek yapılaşmasının önünün açılmasının yarattığı ciddi tehdidi somut örneklerle ele alıyor.

Son olarak, bir haberle bitirelim. KPY'nin web sitesi bir periyodik yayın yaklaşımıyla yenilendi.

Meraklısı için adresi: kpy.bilgi.edu.tr